

REFERAT møte 1-19 i Forskningsetisk utvalg i instituttsektoren

Tid: Torsdag 2.mai kl 14.00-16.00

Sted: Møterom Familien, 2.etg. Næringslivets hus, Middelthunsgate 27, Oslo

Til stede: Christian Hambro (leder), Kristin Rosendal, Bjørn Langerud

Forfall: Tove Håpnes, Mia Røra, Martin Smestad

Sekretariat: Tove Håpnes, Mia Røra, Agnes Landstad (referent)

Sakliste:

1/19 Godkjenning av innkalling og dagsorden

Vedtak: Innkalling og dagsorden godkjennes

2/19 Godkjenning av referat fra møte 3-18, 18.oktober 2018

Vedtak: Referat fra møte 3-18 godkjennes

3/19 Innspill til FEK på forslag til introduksjon til den norske oversettelsen av ALLEAs retningslinjer

Kommentarer:

- Instituttene trenger veiledning på etiske problemstillinger ved databehandling, jfr kap 2 i ALLEAs dokument
- FFA bør forhøre seg med FEK om hva som er status for ALLEAs retningslinjer og for den norske innledningen

Vedtak:

Forskningsetisk utvalg i FFA mener at oversettelsen av ALLEAs retningslinjer er uproblematisk, men mener det er uklart hvilken status dokumentet «Innledning til Europeiske retningslinjer for forskningsintegritet. Revidert versjon. ALLEA – All European Academies, Berlin 2019» skal ha. Utvalget anser at den reviderte versjonen av "Europeiske retningslinjer for forskningsintegritet" fra ALLEA står støtt på egne bein.

Den reviderte versjonen av "Europeiske retningslinjer for forskningsintegritet" erstatter etter utvalgets syn ikke behovet for nasjonale felles forskningsetiske retningslinjer fra de forskningsetiske komiteene. Vi vil oppfordre til at det blir utarbeidet felles nasjonale forskningsetiske retningslinjer, til erstatning for dagens fagspesifikke forskningsetiske retningslinjer og tilpasset en virkelighet der forskningen i økende grad utføres i tverrfaglige team og -prosjekter.

4/19 Opplæring i forskningsetikk i instituttene – resultater fra enkel spørreundersøkelse

Kommentarer:

- Noen institutter forholder seg til forskningsetikk i det daglige som avgrenset til å unngå forskningsjuks. Det synes være liten bevissthet hos mange på det bredere spekteret av forskningsetiske problemstillinger

- Datahåndtering, for eksempel deling av data, er et tema som mange er usikre på og som ikke problematiseres i tilstrekkelig grad i forskningsmiljøene
- Undersøkelsen viser at 25 av 30 institutter har informasjon om sine forskningsetiske retningslinjer på nettsidene og 24 av 30 har forskningsetikk som tema på seminar årlig
- Sentrale tema med betydelige forskningsetiske komponenter og som bør diskuteres er AI, Open science, datahåndtering
- FEK bør utfordres på å utvikle opplæringsmoduler eller modeller for workshops som kan benyttes på forskningsinstitusjonene, for eksempel ved opplæring av veiledere ved de enkelte instituttene
- Sekretariatet bør gjøre en ny offensiv for å samle inn flere caser til dilemmatrening
- Sekretariatet bør innhente erfaringer fra bruken av dilemmatrening i de instituttene som har gode erfaringer og formidle erfaringene og suksessfaktorene, feks i en liten veileder til alle instituttene. Aktuelle tema: Bør gruppene få velge dilemmaene selv? Krever dilemmatreningen at det er en veileder til stede for diskusjonen? Finner en svar på spørsmålene som kommer opp i diskusjonene, i de konkrete forskningsetiske retningslinjer på instituttet?
- Institutter som har benyttet dilemmatrening er for eksempel: NINA, Nanseninstituttet, NIBIO, andre?

Vedtak:

1. FEU lager en tilbakemelding til instituttene på spørreundersøkelsen, også med noen anbefalinger for instituttene, for eksempel at instituttene vurderer om:
 - Forskningsetikk bør inngå i årsplanlegging i instituttet
 - Informasjon om instituttets forskningsetiske retningslinjer bør ligge på nettsidene
 - Forskningsetikk bør være tema på seminar for nyansatte og ev være et årlig tilbud til alle ansatte
 - Instituttet kan knytte ev årlig seminar til aktuelle tema som AI, Open science og datahåndtering,
2. Dilemmatreningen utvikles
 - Daglig leder innhenter erfaringer fra dilemmatrening og utvikler en enkel veileder, som vedlegg til den nettbaserte dilemmatreningen
 - Daglig leder innhenter flere forskningsetiske caser til dilemmatreningen fra instituttene

5/19 Gjennomgang av saker som er behandlet i de nasjonale komiteene siden 1.10.18

Vedtak: Utsettes til neste møte

6/19 Siste nytt fra instituttenes arbeid med forskningsetikk

NIBIO:

- Ingen tunge forskningsetiske saker i 2018, men noen prinsipielle saker er drøftet
- Retningslinjene er revidert og forenklet i des 2018
- Etikombudet håndterer både forskningsetikk, personalpolitikk mv
- Bjørn sender reviderte retningslinjer til Agnes for deling på FFAs nettsider

Nansensenteret:

- Ikke noe nytt siden sist

NINA:

- Ikke systematisk tilnærming til forskningsetisk arbeid i form av etikombud el.l. og har dermed foreløpig lite kapasitet til å arbeide proaktivt med dette

7/19 OrienteringerMuntlig:

- Erfaringer fra NENT, v/Ketil Skogen (*utsatt fra møte 3—18*)
Aktuelle saker fra NENT
 - *utvikling av veileder til forskrift ifbm dyreforsøk*
 - *innspillrunde på bruk av kunstig intelligens, skal føre til en uttalelse fra NENT om etiske aspekter ved AI i løpet av året. Dette er et viktig arbeid som FEU vil følge med på av Ketil underveis*
 - *Open Science er tema for et innspill fra NENT til NFR.*
- Dialog med NESH om anvendt forskning
 - NESH reviderer sine retningslinjer og har invitert Lars Holden og Tone Fløtten til dialog om oppdragsforskning. Bl.a. publisering og oppdragsforskning ble diskutert. FEU følger opp når reviderte retningslinjer kommer på høring.

Skriftlig:

- Institutter som benytter seg av Felles redelighetsutvalg for institutter i FFA (FRU): 13
- Presentasjon på Granskingsutvalgets seminar om uredelighetssaker 21.nov 2018 (*utsendt tidligere*)

8/19 Aktuelle saker og dato for FEU møte 2/19

Tidspunkt møte 2/19: Tirsdag 17.sept kl 14.00-16.00, Næringslivets hus

Aktuelle saker:

- Datahåndtering; innhente dokumentasjon, feks et innlegg fra NFR (Marthe Qvenild)
- Rapporten fra FEK på AI – hvis den er ferdig
- Hvilke erfaringer har KD med ny lov om forskningsetikk, uproblematisk eller er der områder som gir utfordringer?
- Faste poster:
 - Nytt fra instituttene
 - Saker behandlet i FEK siden sist
- Rapportering på oppfølging fra spørreundersøkelsen
- Nye dilemmacaser

9/19 Eventuelt

Ny bok: "Interessekonflikter i forskning" utgitt på Cappelen